

Sara Kern

»Na filmu me zanima življenje – resnična bolečina in resnična radost«

VERONIKA ZAKONJŠEK

FOTO: JACINTHO MUIÑOS

Sara Kern je ena bolj nadarjenih režiserk in scenaristk mlajše generacije, ki je v mednarodni filmski svet prodrila s svojim kratkim filmom **Srečno, Orlo!** (2016). Ta je svetovno premiero doživel v Benetkah, kjer se je kot Sarin prvi film po zaključenem študiju režije na AGRFT uvrstil v tekmovalno sekcijo Obzorja in jo s tem zasidral na mesto prve slovenske režiserke, sprejete na ta najstarejši svetovni festival.

Že s filmom *Srečno, Orlo!* je jasno načrtala svojo filmsko pot, s tem ko je gledalce postavila v perspektivo otroka in pred nami razgrnila ganljivo zgodbo, ki svet odraslih čez noč sesuje v oblak neubesedljive žalosti, medtem ko poskuša mali Orlo v svoji otroški naivnosti družinsko situacijo vrniti nazaj na stare tire. Gre za izrazito osebni film, posvečen režiserkinemu očetu in njegovi pokojni sestrici; na neki način v ospredje postavlja tudi tišino, ki obdaja tragični dogodek, o katerem odrasli ne zmorejo zares (spre)govoriti. Podobno odsotnost dialogov najdemo tudi v

njenem novem kratkem filmu **Zbogom, Vesna** (Vesna Goodbye, 2020), ki je svetovno premiero doživel na letošnjem sarajevskem filmskem festivalu. Film, ki napoveduje njen nastajajoči celovečerec, enostavno naslovljen **Vesna**, pod drobnogled ponovno vzame zapleteno družinsko situacijo, ki pa se tokrat osredotoča na zapletenost sestrskega odnosa, v katerem po materini smrti začne zevati praznina, ki je nobena izmed sestra ne zna več zapolniti.

Filme Sare Kern zaznamujeta izjemna pronicljivost in senzibilnost, v katerih ne manjka preciznega občutka za detajle in emotivnih, minimalističnih pristopov h kompleksnim filmskim svetovom, ki kljub skopim dialogom pred nami razgrinjajo scenaristično izjemna dela. Sarin talent za ustvarjanje zgodb v ospredje postavlja neko »čisto«, otroško perspektivo, ki trči ob zapleten, težak in kaotičen svet odraslih. Ta pogled se je izkristaliziral že v teku njenih študijskih dni, ko je kar štiri leta zapored osvojila Grossmanovo nagrado za najboljši scenarij. To je za sabo potegnilo večletno sodelovanje z RTV Slovenija, kjer se je kot scenaristka podpisovala pod otroški oddaji **Studio Kriškraš** in **Firbcologi**. A Sara je ljubezen že pred leti odnesla v Avstralijo, kjer zdaj v koprodukciji z avstralskima hišama Screen Australia in Film Victoria ter slovenskim Cvinger filmom, ki deluje pod vodstvom Roka Bička, razvija svoj prvi celovečerni film, v okviru katerega je nastal tudi *Zbogom, Vesna*.

Tvoj kratki film *Zbogom, Vesna* je svetovno premiero doživel na letošnjem Sarajevskem filmskem festivalu. Kakšni so občutki glede nove digitalne festivalske resničnosti, v kateri je film »ugledal svet«?

Mislim, da je možnost spletne verzije odlična rešitev, kot nadomestilo »pravi« različici, ki bi bila letos preveč tvegana, vendar niti približno ni enako. Film potrebuje dvorano, polno ljudi iz mesa in krvi, da se lahko zgodi tisto magično, neponovljivo – atmosfera. Tega seveda prek spleta ni.

Film je nastal kot nekakšen »stranski projekt« tvojemu celovečernemu prvcu. Je bil kratek film vedno del načrta ali se je med snemanjem razvil povsem organsko?
Ko se je ponudila priložnost za kratki film, sem bila sredi pisanja prve verzije celovečerca, tako da sem prilagodila nekaj prizorov iz scenarija in jih združila v samostojni kratki film. Namen kratkega filma je bil na ta način dodatno raziskati odnos med likoma, ki nastopata v celovečercu. In pa dodatna vaja v režiji na angleško govorečem setu/filmu, preden gremo v večji projekt.

V obeh filmih je v ospredje postavljen zapleten sestrski odnos, poln tišnin in Emine tihe observacije. Kako sta se izoblikovala lika Vesne in njene mlajše sestre? Kakšen je bil proces dela z igralkama – predvsem s Pauline Aleynik, ki s svojim obrazom na film prenese vsa neizgovorjena čustva?

Pauline je zelo nadarjena, ekspresivna, in je hitro razumela navodila, hkrati pa se spontano prilagajala trenutku, kar je kombinacija lastnosti, ki jih navadno iščem za otroške vloge. Ključni del procesa je prav to, da najdemo otroka, ki je res pravi za vlogo in ima kljub mladosti že izoblikovane določene senzibilnosti.

Med pripravami gre potem predvsem za grajenje neke intimne. Pauline in Emily sta recimo vsak dan govorili po telefonu, da sta zgradili skupno zgodovino, znano samo njima. Na vajah smo delali predvsem improvizacije na prizore iz filma in tako raziskovali potrebna čustvena stanja. Za delo z neigranci se mi zdi nujno, da je vsak prizor tudi na snemanju resnično »dogajanje« in ne samo realizacija nečesa napisanega. Da (ne)igralec pred kamero, sicer na nek varen način, živi.

Film zaznamuje ročna kamera. Na kakšen način si razvila vizualno podobo?

Moj cilj je nekako skriti kamero. Zanimajo me ljudje, obrazi, detajli, na čim bolj neposreden način. Zoprni so mi mojstrski, dramatični premiki kamere, ki vlečejo pozornost na to, da je film iluzija – da je zadaj nekdo, ki ima neko vizijo. Na filmu me zanima življenje – resnična bolečina in resnična radost, in kako to ujeti na film.

Ta pristop pride zelo do izraza, ko sestra Vesno zakoplje v pesek in izgubi materin uhan. Lahko poveš več o tem, kakšen simbolizem v filmu nosi omenjena scena, predvsem pa omenjeni nakit?

Zakopavanje v pesek na plaži je nekaj, kar sta sestri včasih počeli za zabavo, ko pa se tega lotita zdaj, po smrti mame, to dobi pridih pogrebnega obreda. Za Emi je to trenutek intimne, fizične bližine z »neukrotljivo« Vesno, vendar situacija obenem poudari njuno samoto. Emi ugotovi, da je nekje izgubila mamin uhan – nekaj dragocenega, česar se je prej oklepala. To je trenutek tihega obupa, v katerem Emi »izgubi« tudi Vesno, ki med tem vstane iz peska in gre po svoje. V celovečercu je to prizor, kjer si Emi prizna, da res nima več mame – in da tudi Vesna, kljub nosečnosti, ne

bo postala njena nadomestna mati. To je za Emi trenutek, ko se iluzija zares podre in vanjo vdre realnost.

Tako Srečno, Orlo! kot *Zbogom, Vesna* sta filma o otrocih, a ju nikakor ne gre kategorizirati kot otroška filma. Kaj te privlači v pristopu k tovrstnim temam?

Blizu mi je pogled otroka, ki je nekako sam sredi odraslega sveta, zato mora pozorno opazovati, študirati odrasle okoli sebe, in čeprav ne razume vsega, opazi več, kot se odrasli zavedajo. Zanimajo me zapleteni in neubesedljivi odnosi v družini, sploh v situaciji, ko je otrok na tak ali drugačen način primoran zavzeti odraslo pozicijo. Črпам iz svojega otroštva, ki je bilo kljub ljubezni in toplini v družini zaznamovano z ogromno bolečino, o kateri je bilo nemogoče govoriti. Skozi filme poskušam nekaj ubesediti in preurediti, narediti nekaj novega iz tistega, kar je živo v meni.

S filmom se dotakneš tudi teme najstniške nosečnosti, med katero se še naprej vrstijo žuri, kajenje in popivanje. Gre za situacijo, ki odpira celo polje aktualnih diskurzov o avtonomiji ženskega telesa. Kako pristopaš do tovrstnih tem, ki na neki način testirajo predsodke gledalcev?
Upam, da se predsodki »rahljajo« nekako spontano, ko imamo v filmu večplasten lik, ki je bil ustvarjen z razumevajočega in empatičnega stališča. Težko je imeti predsodke do nekoga, ki ga dobro poznamo. Zanima me ustvarjanje likov, ki v gledalcih pustijo občutek, da so nekoga na novo spoznali.

Tu govorim o liku Vesne v celovečercu, v kratkem filmu je namreč za razumevanje Vesnine zapletene situacije nekako (pre)malo prostora, in za razliko od celovečerca tudi fokus ni toliko na njej, tako da je bolj od gledalke/gledalca odvisno, kako Vesno začuti.

ZBOGOM, VESNA (2020), FOTO: DARCY TUPPEN

Scenarij za celovečerni prvenec Vesna si razvijala na Film Labu v Torontu in Torinu ter na Cinefondation rezidenci v Cannesu – kakšna je bila izkušnja? Je imel letošnji izbruh globalne pandemije kakšne posledice za razvoj filma?

Da je bil projekt sprejet na omenjene delavnice in rezidence, je bilo ključno za nadaljnji razvoj. Vse tri stvari so super zasnovane in so povečale zanimanje za projekt, predvsem pa prispevale k temu, da smo potem dobili podporo Screen Australia in Film Victoria.

Avstralski filmski center se je odzval na pandemijo z dodatno pomočjo za ustvarjalce, tako da sem imela podporo in čas za več verzij scenarija, kot sem jih prvenstveno predvidevala – kar je bilo izredno pozitivno za sam scenarij. Kljub temu da je zaradi pandemije v Viktoriji, kjer živim, že mesec dni razglašeno »stanje katastrofe« (state of disaster), je film dobil tudi podporo za produkcijo. Zdaj na trnih čakamo, kako se bo

razpletla nepojasnljiva »kovid-pavza« filmske industrije v Sloveniji. Projekt je namreč koprodukcija in trenutno ne moremo nič, dokler ni znano, ali bomo dobili tudi podporo SFC ali ne.

Je bila torej tvoja selitev v Avstralijo tudi ekonomske, ne zgolj osebne narave? Kaj vidiš kot bistvene razlike med domačo in avstralsko filmsko produkcijo in kakšne so bile izkušnje ob preselitvi v Avstralijo, kjer si na filmsko sceno prodrila kot tujka iz Slovenije?

Moja partnerica je Avstralka, in ko sem leta 2014 prišla »na obisk«, si nisem mislila, da bom ostala. Sploh pa ne, da bo tu mogoče delati film, saj se je vse zdelo tuje – za razliko od Slovenije je tu zelo malo avtorskega filma, več je bolj komercialnih projektov. Nekaj let sem potrebovala, da sem se malo udomačila glede jezika in kulture, pa tudi da sem dobila stalno rezidentstvo, ki je predpogoj, da lahko sploh sodeluješ

na razpisih. Da sta zdaj projekt podprla tako Screen Australia kot Film Victoria, se mi zdi skoraj neverjetno, ampak stvari so se nekako poklopile. Ko sem bila leta 2017 izbrana na Talent Lab v Torontu, je bila to točka, ko so me »opazili« pri Screen Australia in mi tudi omogočili samo potovanje v Toronto – in od tam je šlo naprej. Seveda je pomagalo tudi to, da je imel film *Srečno, Orlo!* leto prej premiero v Benetkah.

In če se za konec ustavimo še pri naslovu tvojega celovečerca Vesna, ki nas nemudoma spomni na Čapovo klasiko – kakšen je bil razlog za izbiro tega imena?

Film nima zveze s Čapom. Ker gre za slovensko družino v Melbournu, sem iskala tipično slovensko oz. slovansko ime in pri tem nekako nisem mogla mimo Vesne. Vesna mi je všeč. Hkrati pa sem to ime izbrala tudi zato, ker vesna pomeni pomlad. Lik Vesne kot nekdo, ki prinaša pomlad, nov začetek, življenje.